

ХЕМИЈА НА ИНТЕРНЕТУ

Александар ДЕКАНСКИ, Владимир ПАНИЋ, ИХТМ – Центар за електрохемију, Београд и Драгана ДЕКАНСКИ, Галеника А.Д. - Институт, Земун
E-mail: dekanski@elab.tmf.bg.ac.yu, panic@elab.tmf.bg.ac.yu, dekanski@sezampro.yu

ПРЕТРАЖИВАЊЕ ЛИТЕРАТУРЕ II

У првом делу нашег приказа могућности претраживања литературе на Интернету (ХП број 5 за 2002. годину) представили смо **Elsevier Science**, са његовим сервисима. Намера нам је била да у овом броју представимо издавача **Academic Press** и његов сервис са претраживање литературе под именом **IDEAL** (International Digital Electronic Access Library). У међувремену овај је сервис интегрисан у **ScienceDirect** (www.sciencedirect.com) **Elsevier Science**-а, који је детаљно описан у првом делу, па о **IDEAL**-у овог пута само основне информације.

IDEAL-у се приступа преко идентификације IP броја (при претплати наводе се IP бројеви са којих ће се приступати сервису). За научнике из наше земље, који

то још не знају, важна је информација да је Министарство за науку, технологије и развој Републике Србије преко конзорцијума библиотека научноистраживачких институција, а у реализацији Народне библиотеке Србије, претплатило базу пуног текста (**IDEAL**) за све часописе које издаје **Academic Press** од 1993. године. Како је база сада интегрисана у **ScienceDirect**, њој се приступа преко горе наведене адресе, а на исто место води и аутоматски линк на некадашњој адреси **IDEAL**-а: www.idealibrary.com. Претплата на овај сервис омогућава и претплату часописа у папирној верзији са значајним попустом (**DDP**-Deep Discount Price) који износи 75%.

SCIRUS
for scientific information only

SCIRUS
www.scirus.com

SCIRUS је, како сами за себе кажу, сервис са најсирпнијом базом података за претраживање научних информација. Ова база покрива преко 135 милиона Web страница везаних за науку, као и преко 17 милиона записа из следећих извора: *Science Direct, MEDLINE on BioMedNet, Beilstein on Chem Web, BioMed Central, US Patent Office, E-PrintArchive, Chemistry Preprint Server, Computer Science Preprint Server, Mathematics Preprint Server, CogPrints NASA*.

Сам сајт је по изгледу, али и по начину коришћења веома једноставан, што је обрнуто пропорционално његовој корисности и вредности. У суштини састоји се само од две странице, уколико искључимо оне странице са основним информацијама о сервису (*About us*), новостима везаним за сајт (*Newsroom*), понудама за рекламирање (*Advertising Information*) и сл. То су странице за основно претраживање и за напредно претраживање.

На основној страници након уписивања појма по којем се жели претрага може се изабрати опција претраге свих расположивих часописа и/или WEB страница. Поред тога могуће је изабрати да претрага буде извршена за конкретан израз (*Exact phrase*). Уколико се жели сузити област претраживања, треба на основној страници изабрати опцију напредног претраживања - **Advanced Search**. На овој страници могуће је постављање много детаљнијих захтева претраге.

Прво, могу се у исто време поставити два захтева који могу бити повезани са одредницама и (**and**), или

(**or**) и а не (**andnot**). За сваки од захтева може се дефинисати поље претраге, а опције су: наслов чланка, наслов часописа, име аутора, институција из које је аутор (*author affiliation(s)*), кључне речи, ISSN публикације, део садржаја неке WEB странице или сва наведена поља. Са друге стране за сваки захтев може се дефинисати да ли да тражи било коју или све речи из њега или да захтев третира као конкретну фразу. Али ово није све.

Захтев се може још више конкретизовати. За то служе следеће опције, које се односе на (горе описан начин) већ дефинисан, захтев:

Време њубликовања – изабери се године између којих да се изврши претрага.

Врста информације – једна, више или све од 8 понуђених: *абстракт, чланак, књига, WEB страница, комисија, конференција, патен, препринт и лична WEB страница научника*.

Формат докумената – html и/или pdf

Извор података – часописи (сви расположиви или из једне или више од неведених база података: *ScienceDirect, MEDLINE on BioMedNet, Beilstein on Chem Web, BioMed Central*) и/или **WEB странице** (све расположиве или са једног или више понуђених сајтова: *US Patent Office, E-PrintArchive, Chemistry Preprint Server, Computer Science Preprint Server, Mathematics Preprint Server, CogPrints, NASA*).

Научна област – једна, више или све од наведених (има их 20, од којих су за хемичаре најинте-ресантније *Хемија и хемијско инжењерство, Наука о материјалима, Фармакологија и Наука о заштити животне средине*).

Након извршене претраге, као одговор добија се списак линкова на којима се налазе тражене информације, који су праћени и неким основним подацима, а уколико постоје и други линкови са релевантним информацијама оне се налазе под опцијама *more hits from* или *similar results*. Ако је у питању чланак у часопису чији пуни текст постоји у некој од претражених база и такав податак ће бити наведен у облику *Full text article available from* име базе (*http://www.science-direct.com*).

За оне који поседују и/или ажурирају WEB сајтове са научним садржајима, постоји могућност да укључе

своје садржаје у овај сервис (преко опције *Submit WEB site*, која се налази у менију на врху сваке странице сајта). Са друге стране могуће је поставити директан линк за претраживање **SCIRUS** базе са неке од страница на сопственом сајту (опција *Add Scirus to Your Website* у менију на дну сваке странице сајта), као што је то учињено на страницама Српског хемијског друштва – www.shd.org.yu. Постоји читав низ начина на који се то може урадити, са великим бројем различитих форми.

www.kluweronline.com

KLUWER Online је део сајта издавачке куће **KLUWER** који омогућава претраживање свих њених публикација. На основној страни сајта сем могућности најосновније претраге сајта по задатој речи, могуће је приступити и у један од његова четири основна дела: *Journals*, *eBooks*, *eReference Works* и *Custom Books*.

Journals – омогућава преглед преко 650 часописа са око 50 000 публикованих чланака годишње (по области, новопубликованим насловима или абecedном реду) и њихово претраживање (по наслову чланака и по наслову или ISSN броју часописа). Постоји и опција напредног претражи-вања на посебној страници сајта. Оно омогућава да се часописи претраже по: аутору, наслову чланка, кључним речима и/или абстракт, уношењем до четири посебна захтева, уз два могућа лимита: *Articles w/abstracts* и *Content loaded within the last (opcija - од 1 дана до 2 месеца)*. Поред тога могуће је изабрати начин како ће резултати претраге бити излистани, сортирани и форматирани. Као резултат ушита добија се информација која садржи наслов чланка, имена аутора и име часописа у коме је чланак објављен. Уз сваки добијени резултат претраге налази се линк ка абстракту и пуном тексту чланка (ако постоји) у pdf формату. Одговор на упит нуди и претрагу сличних докумената у часопису у коме је објављен пронађени чланак, или у свим часописима из базе података. На дну странице постоји и читав низ опција које олакшавају претрагу (*SearchPLUS Organizer*), као што су могућност преноса појединачних наслова са листе пронађених у ваш лични списак, начин и форма сортирања изабраних чланака и сл.

Преглед сваког часописа, укључујући и абстракте публикованих чланака је омогућен сваком посетиоцу сајта, али за приступ пуном тексту чланака неопходно је регистровати се попуњавањем одговарајућег обрасца. Он подразумева и избор корисничког имена и лозинке, са којима се при свакој посети сајту треба пријавити (*login*). Када пријављени посетилац жели да приступи пуном тексту неког чланка, претходно ће морати, по принципу *Pay-per-view*, да попуњавањем малог обрасца електронским путем плати услугу (само ако поседује кредитну картицу). Помоћу корисничког имена и лозинке могуће је и претплатити се на електронску, штампану или и електронску и штампану верзију сваког часописа – опција *Subscribe* на основној страници сваког часописа

Регистровани корисници имају могућност да, уколико се пријаве на сервис *eAlert*, путем електронске

поште добијају информације о садржају нових бројева изабраних часописа.

eBooks – преко 450 наслова електронских издања књига из свих области науке стоји на располагању посетиоцу ове странице. Књиге су подељене у 6 области: **биологија и медицина; хемија; компјутери и електротехника; заштита животне средине и ботаника; физика и наука о материјалима и социолошке и бихејвиористичке науке.**

Да би се до књиге дошло неопходна је посебна регистрација (независна од оне у делу *Journals*), али веома сличног поступка: када се изабере књига, аутоматски се отвара прозор за пријављивање (или регистрацију, ако она није раније урађена), а након његовог попуњавања и образац за електронско плаћање.

eReference Work – на овој страници могуће је пронаћи електронске верзије референтних публикација (типа енциклопедија, речника и сл.), у овом тренутку из две области: **математика и информатика** (*Computational and Mathematical Sciences*) и **геологија и заштита животне средине** (*Earth and Environmental Sciences*). Приступ садржајима је могућ након обављања поступка претплате попуњавањем одговарајућих образаца. Преплата се врши за поједина издања једнократно, али се сваке године мора доплатити одређена сума уколико се жели приступ и новим подацима (*Annual Update Fee*).

Custom Books – овај сервис омогућава да се од књига у бази података овог сервиса направи сопствена књига, бирањем појединих поглавља из једне или више њих. Поступак формирања сопствене књиге се састоји из шест корака:

- *избор области* из које се жели сачинити књига,
- *оиварање садржаја књиџе* чија се поглавља желе укључити у нову књигу,
- *избор једног или више поглавља из књиџе(а)*,
- *креирање наслова нове књиџе*, уз могућност бирања редоследа поглавља,
- *избор формата књиџе* – електронски или штампани облик.
- *наручивање књиџе* – начин плаћања, адреса за испоруку и сл.

На крају напоменимо да је за читање електронских верзија свих књига у издању **KLUWER**-а неопходно имати програм **Adobe eBook Reader** који се потпуно бесплатно може преузети и са овог сајта.